

Speculeren over 2030



De vraag naar wat mijn energievisie voor 2030 is, vind ik niet zinvol te beantwoorden. Het zou vooral speculatie zijn. Wel kan ik twee scenario's schetsen die me denkbaar lijken en daar enkele lessen uit trekken.

Het ene scenario is een plezierige wereld. De economische groei is betrekkelijk hoog, gedreven door voorspoedige technologische ontwikkeling. Daardoor zijn er lage energieprijzen, zowel van fossiele als schone energie. In zo'n wereld is er een vrij grote kans op mondiale klimaatafspraken. Het andere scenario is evenzeer mogelijk. De economische groei blijft dicht bij wat we in de crisisjaren gewend zijn en meer in het algemeen stagneert de technologische ontwikkeling. De energievraag is daardoor lager. Geopolitieke conflicten nemen toe. Mede hierdoor is er geen goed investeringsklimaat voor energieproductie,

stijgen de fossiele energieprijzen en dalen die van hernieuwbare energie niet snel. In deze wereld zijn voorzieningszekerheid en betaalbaarheid de drijfveren van het energiebeleid en is er weinig ruimte voor een succesvolle klimaataanpak.

Energiebesparing hard nodig

Het eerste scenario is natuurlijk fijner dan het tweede, maar het is niet vanzelfsprekend te verwachten dat het daardoor ook gebeurt. We kunnen het naar vermogen bevorderen, maar mogen er niet vanuit gaan dat het er daarmee ook zal komen. Backcasting alleen vanuit het eerste scenario is naïef. Wat betekent dit voor het Nederlandse energiebeeld voor 2030 en welk robuust beleid kan dat naderbij brengen? Om te beginnen is een krachtige inzet op energiebesparing altijd goed. Dat is ook hard nodig. Zonder extra beleidsinspanning daalt volgens de Nationale Energieverkenning de jaar-

lijkse energiebesparing van 1-1,2% naar 0,7% in het volgende decennium. Vijftien jaar, dat verschil is de helft van de omvang die voor hernieuwbare energie rond 2020 verwacht kan worden – dat is niet niks. Vanaf heden kunnen de ambities van het Energieakkoord naar 2030 worden doorgetrokken en worden nagedacht over bijpassende maatregelen.

Gasrotonde

Dan zijn er twee energiedragers die in de scenario's een geheel andere waardering krijgen. Afhankelijk van de jaarlijkse productie hebben we in 2030 wellicht nog Nederlands gas, maar moeten we in de winter wel importeren. In een wereld met geopolitieke spanning en frequente militaire conflicten is een op pijpleidingen uit Rusland gefundeerde gasrotonde geen echt aantrekkelijke optie. Dan zijn we blij met onze kolencentrales. Maar in een wereld van technologische ontwikkeling en

klimaatbeleid hebben we ruim geld over voor afvang en opslag van CO₂ (CCS) en is er geen probleem in de gasvoorziening. Gas en kolen zijn dus geen van beide echt robuust. Ontwikkeling van demonstratieprojecten voor CCS is dat wel, waarbij de vraag of die echt grootschalig moeten worden of niet, later beantwoord kan worden.

Uitbreiden ETS-gereedheidskist

We weten ook bijna zeker dat de CO₂-prijs in het emissiehandelssysteem tot 2030 te laag zal blijven om een verschuiving in de elektriciteitsmix te bewerkstelligen. In het eerste scenario vinden we dat heel erg, in het tweede minder. Daarom is het verstandig een echte poging te wagen de ETS-gereedheidskist uit te breiden zodat de mogelijkheid wordt ontwikkeld de prijs op te krikken als dat nodig zou worden geacht. Die prijs hoeft niet per se nu al substantieel omhoog, omdat je niet zeker weet of dat bij het scenario past. Maar als je het gereedschap niet hebt, is er ook niets meer te doen als het nodig zou zijn. Als je nu nog kolencentrales blijft bouwen, maak je het eerste scenario immers onhaalbaar. Ook kan je alternatieven voor ETS overwegen, zoals emissiestandaarden. Dan zijn ze beschikbaar wanneer je ze zou willen inzetten.

Volle inzet op innovatie

Ook inzake energie-innovatie betekenen deze scenario's dat een 'adaptief beleid' het slimst zou kunnen zijn. Alweer is volle inzet op alle innovatievormen (maatschappelijk, bestuurlijk, technologisch) rond energiebesparing het meest robuust. Hard werken aan duurzame biomassa is dat waarschijnlijk ook: dit zal zowel een rol spelen in een door klimaatbeleid als in een door geopolitiek gedreven wereld. Voor wind- en zonne-energie geldt dat iets minder. De kans dat we hier voort-

gang willen boeken is groot, maar in een klimaatgedreven wereld toch groter. Dus innovatieprogramma's passen altijd, maar in het eerste scenario is zowel de noodzaak als de mogelijkheid groter. Dat geldt evenzeer voor het intelligente elektriciteitsnet. Grensoverschrijdende hoogspanning is wel robuust: de argumentatie waarom dit gewenst is kent verschillen, maar de uitkomst verschilt vooral geleidelijk.

Optimisme over Energieunie

Opmerkelijk, ten slotte, is dat de kans dat het energiebeleid een sterker Europees karakter krijgt in beide scenario's toeneemt. In een optimistisch scenario willen we meer en kunnen we meer. Sterke inzet op hernieuwbare energie maakt het dan steeds aantrekkelijker daarin echt samen te werken. In het tweede scenario voelt Europa zich bedreigd. Dat is altijd het moment waarin samenwerking floreert. Dus over de Europese Energieunie ben ik optimistisch. In voorspellen geloof ik niet zo en droombeelden mogen anderen formuleren. Maar systematisch nagaan welke opties in verschillende scenario's robuust zijn is leerzaam. Energiebesparing, innovatie en Europa hebben daar elk een plaats. ■



Pieter Boot is verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving.